

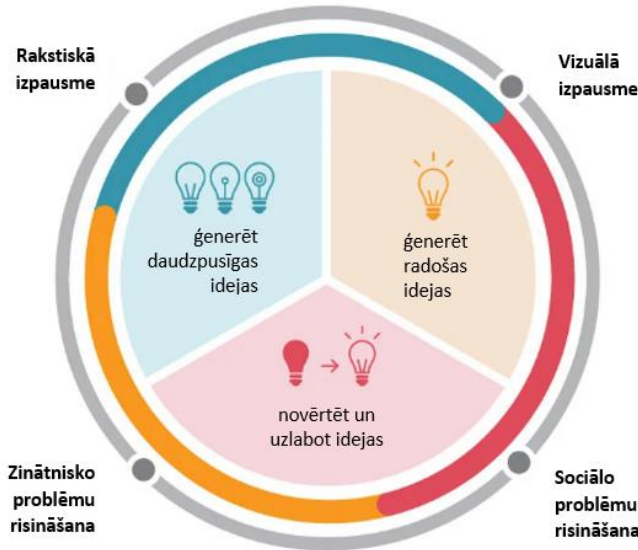


## RADOŠUMA KOMPETENCES PAMATI SAGATAVO LATVIJAS SKOLĒNUS 21. GADSIMTA IZAICINĀJUMIEM

2022. gadā Starptautiskā skolēnu novērtēšanas programma PISA pirmo reizi izvērtēja arī 15 gadus jauno skolēnu radošās domāšanas spējas. Šajā pārbaudījumā piedalījās 64 pasaules valstu skolēni.

Pildot testa uzdevumus, skolēni parādīja, cik labi viņi spēj **ģenerēt daudzveidīgas un radošas idejas un cik veiksmīgi viņi novērtē un uzlabo citu idejas**, lai sasniegtu radošus rezultātus.

Testa uzdevumi aptvēra četrus kontekstus: rakstiskā izpausme, vizuālā izpausme, sociālo problēmu risināšana un zinātnisko problēmu risināšana (sk. 1.attēlu). [PISA 2022. gada cikla rezultātu III sējums](#) sniedz ieskatu izglītības sistēmu spējā sagatavot skolēnus domāt ārpus ierastā un nākt klajā ar radošām idejām dažādos kontekstos.

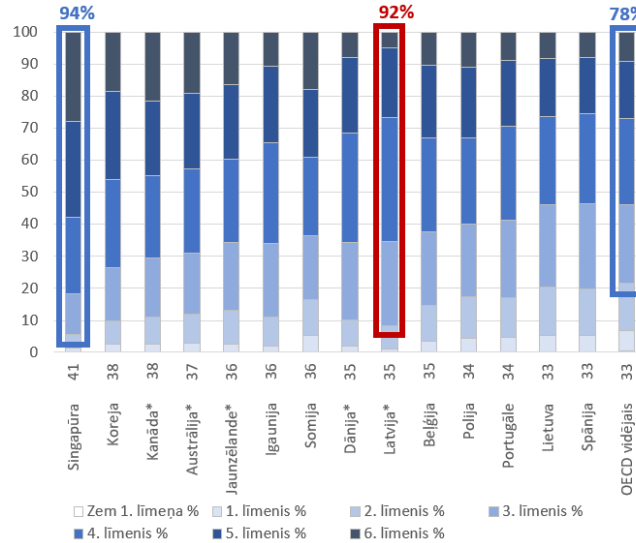


1. attēls. PISA radošās domāšanas kompetenču modelis. [Avots](#), t.sk. [Ietvara dokuments](#): 20.-25.lpp.

### LATVIJAS SKOLĒNU RADOŠUMA PAMATU KOMPETENCE – OTRA AUGSTĀKĀ PASAULĒ

Mūsdienu pasaulē radošums līdztekus kritiskajai un analītiskajai domāšanai ir visaugstāk vērtētā prasme. Latvijā 92% skolēnu ir sasnieguši vismaz pamata līmeni radošajā domāšanā (3. līmenis), kas ir ievērojami vairāk nekā vidēji OECD valstīs (78%) un ir **otrs augstākais īpatsvars pasaulē aiz Singapūras** (sk. 2. attēlu). Šie skolēni, mazākais, spēj ģenerēt atbilstošas idejas vienkāršiem vai vidēji sarežģītiem radošās izpausmes un problēmu risināšanas

uzdevumiem, kā arī demonstrē spēju radīt oriģinālas idejas vai risinājumus pazīstamu uzdevumu kontekstos.



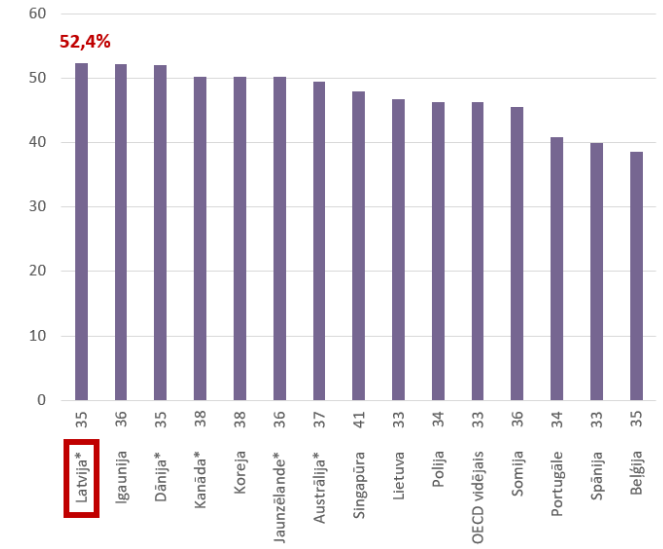
2. attēls. Skolēnu snieguma līmeņi: tikai augstākā snieguma valstis (pārējo 50 valstu sniegumu sk. [III 2.7. tabulā](#)).

12 valstīs\*, to skaitā Latvija, radošajā domāšanā ieguvušas no 41 līdz 34 punktiem, pārsniedzot OECD vidējo rādītāju šajā skalā, kas ir 33 punkti. Latvijas skolēnu sniegums ar 35 punktiem ierindojas 9. vietā vai 5. vietā, skatot vienādu punktu skaitu augstākā snieguma valstu grupā.

### LATVIJAS SKOLĒNU RADOŠUMU SOCIĀLEKONOMISKAIS STATUSS IETEKMĒ VISMĀZĀK, UN ESAM PIRMIE IZAUGSMES DOMĀŠANĀ

Latvijas skolas nodrošina augstu radošās domāšanas kompetenci visiem skolēniem – atšķirība starp augsta un zema sociālekonomiskā statusa skolēnu sniegumu Latvijai ir apmēram seši punkti, kas ir vismazākā atšķirība starp visām pētījuma dalībvalstīm.

Aptuveni 15% no nelabvēlīgā sociālekonomiskā situācijā esošo skolēnu sniegums atbilst augstākās kvartiles radošās domāšanas sniegumam Latvijā. Šos skolēnus var uzskatīt par noturīgiem radošiem domātājiem, jo, neskatoties uz sociālekonomiskajām grūtībām, viņi ir sasnieguši izcilību, salīdzinot ar pārējiem skolēniem savā valstī. Šādu skolēnu īpatsvars Latvijā ir ceturtais augstākais aiz Korejas, Kanādas un Igaunijas. Vidēji OECD valstīs 13% sociālekonomiski nelabvēlīgā statusā esošo skolēnu sniegums atbilda augstākā snieguma kvartilei savās valstīs, sk. [III B1.3.7. tabulu](#). Starp augstākā snieguma valstīm **Latvijā, Igaunijā un Dānijā ir augstākais skolēnu īpatsvars ar izaugsmes domāšanu radošumā** (sk. 3. attēlu). Visās OECD valstīs skolēniem, kuri uzskata, ka viņu radošums ir attīstāms, sniegums ir augstāks nekā tiem, kuri domā, ka savu radošumu nevar mainīt.



2. attēls. Skolēnu izaugsmes domāšanas veids: tikai augstākā snieguma valstis (pārējo 50 valstu sniegumu sk. [III B.1.5.4. tabulā](#)).

Skolēnu, kuru skolotāji augstu vērtē radošumu, sniegums radošās domāšanas testā bijis augstāks, jo īpaši uzdevumos, kas prasa ideju izvērtēšanu un pilnveidošanu. Tas vēlreiz apliecina – augsti rezultāti radošuma kompetencē sasniegti, pateicoties skolotāju profesionālismam, atrisot skolēnu zinātkāri un mudinot skolēnus izpētīt, ģenerēt un pārdomāt idejas.

- ❖ Skolotāju un skolu vadītāju attieksme ir izšķiroši svarīga, veidojot atvērtu un visus skolēnus iekļaujošu skolas klimatu, kurā **katrs skolēns jūtas piederīgs un attīsta savus talantus un kurā kļūdišanās ir normāla mācību procesa sastāvdaļa**, kas bieži vien sniedz jaunus izpratnes veidus.
- ❖ **Zinātkāre, spēja izprast dažādus viedokļus un neatlaidība ir radošiem domātājiem piemītošas īpašības, kas skolās ir veicināmas arī turpmāk.** Latvijā 73% skolēnu patīk zināt, kā lietas darbojas, 67% vēlas izprast cilvēku uzvedību un 45% iztur un pabeidz līdz galam uzdevumus arī tad, ja tie kļūst sarežģītāki, nekā ir šķitis iepriekš.
- ❖ Jaurade un uzņēmējspēja Latvijas izglītības saturā ir **caurviju prasmes**, kas, izmantotas dažādās mācību jomās, nostiprina skolēnu spējas tās pielietot **patstāvīgi un visdāzādākās situācijās, tostarp sarežģītās un neparedzamās**, sagatavojot mūsu bērnus 21. gadsimta izaicinājumiem.

Avots: PISA 2022. gada cikla Radošās domāšanas kompetences [Latvijas kopsavilkums](#) un PISA 2022. gada cikla [rezultātu III sējums](#).

\* Singapūra, Koreja, Kanāda, Austrālija, Jaunzēlande, Igaunija, Somija, Dānija, Latvija, Beļģija, Polija un Portugāle (valstis sarindotas pēc iegūto punktu skaita dilstošā secībā).